

БІБЛІОТЕКА КОНГРЕСУ (The Library of Congress) — національна бібліотека США, найбільша книгозбірня світу. Заснована 1800 як довідкова бібліотека для законодавців, у 19 ст. стала інституцією державного масштабу. Б. К. — це:

- законодавча бібліотека і основна дослідницька база Конгресу США;
- американська агенція з авторських прав;
- науковий центр, що збирає наукові праці з усіх галузей знань усього світу;
- громадський заклад, відкритий для осіб від 18 р. (доступні 22 читальні зали);
- державна бібліотека, яку активно використовують виконавча та судові гілки влади;
- національна бібліотека для сліпих та людей з обмеженими фізичними можливостями;
- юридична бібліотека;
- один із найбільших у світі інститутів, що надає бібліографічні відомості;
- спонсор виставок та музейних, літературних, культурних державних та міжнародних програм;
- дослідницький центр зі збереження та реставрації бібліотечних матеріалів.

Обслуговує комітети і членів Конгресу, виконавчі та законодавчі органи уряду США, бібліотеки країни та всього світу, широке коло читачів та дослідників. Б. К. розміщена у 3-х будинках на Капітолій. пагорбі у Вашингтоні: будинках Т. Джефферсона (1897, пам'ятник архітектури), Дж. Адамса (1939), сучас. будівлі Дж. Медісона (1980). Колекції бібліотеки нараховують понад 120 млн одиниць зберігання: книги, період. видання, рукописи, електронні інформаційні ресурси з усіх країн світу 470-ма мовами, зокрема понад 18 млн книг, зареєстрованих у каталогах за класифікац. системою; бл. 10 млн книг з шифрами Брайля, інкунабул, період., муз. видань, комплектів газет, проспектів, тех. звітів тощо; понад 2 млн аудіоматеріалів (дисків, платівок, касет, звук. книг та ін. записів); понад 54 млн рукописів; понад 4,5 млн карт; 12 млн мікроформ; понад 13 млн візуал. матеріалів, зокрема 800 тис. рухомих зображень; бл. 12 млн фотографій; понад 82 тис. плакатів; 400 тис. гравюр і малюнків тощо. У б-ці постійно працює понад 4 тис. співробітників.

Б. К. має найбільшу колекцію українки поза межами України. Із 1,5 млн книжок слов'янськими мовами, які є у фондах Б. К., на українські колекції припадає понад 95 тис. видань. Українські бібліотекарі доклали багато зусиль, щоб поповнити укр. колекцію стародруками та впровадити політику систематичного комплектування новими надходженнями. Перед 1-ю світовою війною Україна не була представлена у Б. К. як східноєвропейська нація з окремою територією і мовною, культурною та політичною ідентичністю. У 19 — поч. 20 ст. українські праці у Б. К. потрапляли випадково, і їх уналежнювали до «російських», «австро-угорських», «румунських» бібліотечних збірок. Серед перших видань, що з'явилися у Б. К. про Україну, — книги з колекції Т. Джефферсона, переданої установі 1815. У 1866 Б. К. отримала зі Смітсонського інституту 40 тис. видань, з них — 12 тис. слов'янських, серед яких багато українських. 1907 колекцію українки Б. К. поповнили видання з колекції Г. Юдіна. У 20-х рр. 20 ст. Б. К. одержала від Смітсонського інституту книгозбірню Української дипломатичної місії у Вашингтоні (163 рідкіс. видання).

Назва «Україна» вперше з'явилася у документах бібліотеки в річному звіті директора 1924, де він зазначав, що одержав 348 книжок від Українсько-американського товариства для Б. К. Відтоді бібліотека впроваджує слова «українець», «українське». У складі фондів є такі періодичні видання, як «Вістник», «Киевская старина», «Літературно-науковий вісник»,

«Україна», «Чтения исторического общества Нестора Летописца», ж. «Правда» (Львів, 1868–80). Представлені вид. Д. Бантиш-Каменського, М. Грушевського, Д. Дорошенка, Д. Яворницького. Велике зібрання книг присвячено козаччині та Гетьманату. У Б. К. представлено також твори М. Драгоманова, В. Гнатюка, Ф. Вовка, В. Петрова. Багато видань періоду визвольних змагань 1917–21 в Україні, голодомору 1932–33, часів 2-ї світової війни. У складі фондів Б. К. зберігаються рідкісні, маловідомі та прижиттєві видання Т. Шевченка (зокрема «Кобзарь», С.-Петербург, 1860), М. Костомарова, П. Куліша, І. Котляревського, Марка Вовчка; раритетні видання укр. вчених та письменників, репресованих і знищених радянським режимом. Книжки, опубліковані церк.-слов'янською мовою, що стосуються України, розташовані в колекції рідкісних книг, більшість з них видано в Києво-Печерській лаврі і Почаївському монастирі.

Особливу цінність має «Требник» П. Могили (1646), а також «Миръ съ Богомъ челоуѣку» Інокентія Гізеля (1669). Б. К. має визначну пам'ятку укр. книгодрукування — Острозьку Біблію (1581). Серед колекції церк. архівів Аляски є рукописи А. Гончаренка, який видавав «Вісник Аляски», «Свободу». Українські видання зберігаються також у спеціалізованих підрозділах: картограф., муз., науки і технологій, правничій бібліотеці тощо. Значну кількість видань з метою збереження мікрофільмовано, а також закуплено колекції мікрофільмів з українки у Відні, Празі та Гельсинкі. Велика кількість видань університетів, науково-дослідних установ України з природничих і точних наук доводять видатну роль і значне місце української науки у розвитку світової наукової думки. У зібранні картографічних матеріалів є карти, що відображають території стародавньої України, зокрема карта України, зроблена Г. де Бопланом 1639 і видана у Гданську 1648. Цінною є карта України, опублікована Урядом УНР у Києві 1919. Серед цінних експонатів музичної колекції Б. К. є перші платівки, записані Г. Гаврильцевою українською мовою 1900–02 у С.-Петербурзі. Формування українки значно активізувалося з виокремленням у Європ. відділі Б. К. її фондів і призначенням у 1989 відповідального спеціаліста — Б. Ясінського.

Зі здобуттям Україною незалежності зросло зацікавлення укр. проблематикою. У Б. К. є велика колекція період. видань (офіц. і неформ. преси), що виходили протягом 1986–91. У читальній залі Європейського відділу представлено різноманітну довідкову літературу про Україну: енциклопедії, словники, атласи, біографічні довідники, генеалог. праці, путівники, статист. щорічники, огляди економічних та політичних подій, поточна періодика, що відображено в електронних та спеціалізованих каталогах. Велику увагу під час формування фондів надають науковим виданням з різних галузей знань (видання з медицини, техніки та с.

господарства збираються обмежено, враховуючи наявність у США спеціалізованих бібліотек), творам сучасних українських письменників, виданням, що відображають зміни у суспільстві та військ. галузі, сучасні процеси державотворення, розвиток культури та мистецтва. Важливе значення надають питанням економіки, політики, історії, філософії, мови, літератури, географії, що складають 1/3 колекції українки. Крім книжок, виданих на терені України, частину фондів складають видання укр. діаспори світу. Значний внесок у розбудову колекції українки зробили В. Надрага, П. Одарченко, Б. Скаськів, А. Фесенко, Б. Ясінський.

Б. К. підтримує прямі стосунки та книгообмін з бібліотеками і наук. установами України, зокрема НБУВ, Нац. парламент. б-кою України, Одес. держ. б-кою ім. М. Горького, бібліотеками Київ. та Харків. університетів.

Рекомендована література

1. Catalogue of Publications of Societies and Periodical Works Belonging to the Smithsonian Institution, Jan. 1, 1866. Deposited in the Library of Congress. Washington, 1866;
2. A. V. Babine. The Yudin Library. Krasnoiarsk (Eastern Siberia). Washington, 1905;
3. A. Fessenko. Ukrainica in the Library of Congress // Forum. 1967. № 2;
4. J. Y. Cole. For Congress and the Nation: A chronological history of the Library of Congress through 1975. Washington, 1979;
5. I. B. Rudnyts'kyi. LC Ukrainica. Washington, 1984;
6. Каневский Б. П. Библиотека Конгресса США: Истор. очерк // Библиотекосведение и библиография за рубежом. Москва, 1990. Сб. 126;
7. C. A. Goodrum. Treasures of the Library of Congress. New York, 1991;
8. New Soviet and Baltic independent serials at the Library of Congress: a holding list. Washington, 1991;
9. J. Y. Cole. Jefferson's Legacy: A brief history of Library of Congress. Washington, 1993;
10. Library of Congress. European Collections: an illustrated guide. Washington, 1995;
11. Дідківська Г. Г. Україніка у бібліотеці Конгресу США // БВ. 1997. № 2;
12. Ясінський Б. Україніка у Бібліотеці Конгресу США // Б-ка. Інформація. Сусп-во: Зб. наук. пр. за мат. Всеукр. наук.-практ. конф., 20–22 жовт. 1998 р. К., 1998;
13. J. Conaway. America's Library: The Story of the Library of Congress, 1800–2000. Washington, 2000;
14. Стрішенець Н. Бібліотека Конгресу США: Осн. етапи розвитку // БВ. 2000. № 5;
15. Баретт Дж. Провідна роль Бібліотеки Конгресу в системі бібліотек США: вплив та взаємодія / Пер. з англ. // Там само. № 6;

16. Верига В. Україніка в Конгресовій Бібліотеці // Верига [Б. Д. Ясінський, Т. В. Добко](#)
В. За межами Батьківщини. Л., 2002.

Бібліографічний опис:

Бібліотека Конгресу / Б. Д. Ясінський, Т. В. Добко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42116>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).